

Erik Lönnroth

BERIKTIGANDE

I sin översikt "Clio i samhällets tjänst. Historieforskning i Sovjetunionen" Scandia 39:2 1973) har Kristian Gerner tagit som utgångspunkt en parallell mellan statsplanerad forskning i Sovjetunionen och i Sverige: "Frågan har aktualiserats i Sverige genom humanistiska forskningsrådets utredning våren 1973. Där säger man bl.a. att central planering av humanistisk forskning vore önskvärd och borde ske under samverkan av UKÄ, forskningsrådet och fakulteterna." Än klarare framträder parallellen i den engelska summaryn: "The general aim of the investigation is to give a broad outline of the functions of historical science in a society, where all research activity is thought of ideally as part and parcel of a general plan for that society's politically directed cultural development. (This viewpoint is to some extent relevant for Swedish research problems, since the Council for Humanistic Research has recently expressed the wish that all such research should be centrally planned also in this country.)"¹

Den omisstänksamme läsaren av dessa rader häpnar förmodligen över att vi är så långt på väg mot auktoritär styrning av den humanistiska forskningen i Sverige. Förvåningen är ändå större hos den som har någon kännedom om innehållet i humanistiska forskningsrådets utredning. Det är svårt att tänka sig något, som är den mera främmande än planer på politisk dirigerings i någon form. Den vänder sig mot tanken på centralisering av forskningen; dess genomgående linje är att forskningen bäst kan tjäna samhället — i bemärkelsen människornas gemenskap inom och utöver de nationella gränserna — genom att de olika vetenskapsområdena finns företrädna på ett i internationellt avseende tidsenligt vis vid svenska universitetet. Härför behövs, som utredningen framhåller, en upprustning genom inrättande av ett antal befattningar vid de humanistiska fakulteterna, och i detta sammanhang förekommer den mening, som Gerner ger sig sken av att referera (inte på s. 36, som han anger, utan 136): "I händelse av en beslutsam upprustning av de humanistiska och teologiska fakulteterna vore en central planering önsk-

¹ Gerner, Scandia 39:2, s. 159 och 199.

värd under samverkan av representanter för universitetskanslersämbetet, forskningsrådet och fakulteterna.” Nästföljande mening anger motiveringen: ”Det torde annars stöta på svårigheter att lösa uppkommande frågor om fördelning av specialiteter och samarbete på riksplanet.”²

Det är alltså inte frågan om någon central planering av forskningen utan av fördelningen av befattningar mellan universiteten. Det borde kunna förutsättas som allmänt bekant, att planering av universitetsbefattningar på riksplanet för närvarande bedrivs enbart av UKÄ. Det nya i forskningsrådets förslag är således att fakulteterna och forskningsrådet skulle få medverka.

Det är obegripligt, att detta förslag om en spridning av ansvaret för planeringen skulle kunna ”aktualisera” tanken på en åsiktsdirigerad, politiskt styrd historieforskning.

² Humanistisk och teologisk forskning i Sverige. Nuläge och framtidsperspektiv. Statens Humanistiska Forskningsråd 1973, Sthlm 1973, s. 133, 135, 136.